

M. VI.

D. D. //

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

DE

VINDICTA,

QVAM

Ex approbatione Amplissimæ Facultatis Philosophicæ,
in Celeberrima hac Regia Academia Upaliensi

SUB

PRÆSIDIO

VIRI PRÆCLARISSIMI ac AMPLISSIMI

M. CHRISTIANI RAVII
BERLINATIS.

Ling. Orient. Profess. Publ. & Ordinarii

Publico examini submittit

PETRUS CELENIUS Helf.

S. R. M. alumnus

6 Febr

in Auditorio Veteri Majori ad diem 22 Decemb:

ANNO M. DCLXVIII

UP SALIAE

Excudit HENRICUS CURIO S. R. M. & Acad.
Ups. Bibliopola.

三

THESES I.

Unt nonnulli, qui studio iustitia & amore
virtutis faciunt ea quæ bona & recta sunt;
reperiuntur plures tamen, qui sequentes
pravitatem suæ naturæ quibusvis flagitiis
occupari delectantur. Hi in societate hu-
mana mutua conversatione sunt permixti:
utriusque partis quia dispera sunt studia,
dispari ratione sunt habendi. Leges, quæ
conservationi societatis humanæ inservi-
unt, cuique parti, quæ meruit, decernunt,
bonis bona, malis mala, postulante hoc ratione necessitatis & æquita-
tis. (a) Namine illa domus, nec respubl: stare potest, si in ea nec reu-
satio Exsistat præmia nec supplicia peccatis. Et hæc ubi prætermissa,
ibi interitus metuendus. Ac quamvis neminem oporteat sola spe
præmiorum conterendorum virtutem colere,

ipsa quidem virtus sibi pulcherrima merces.

æquum tamen est, ut bene facta præmia eti non petita consequantur,
ut collatione præmiorum multi excitentur ad idem faciendum. Hinc
sit ut, ubi plurima virtuti proposita sunt præmia, ibi & plurimi
reperiuntur viri clarissimi: quia ut modo dixi, longe plures (sicut &
ad hoc alludit illius Biantis οἱ τοτεις κανγι) sunt, qui nec virtutis
dulcedine, nec præmiorum promissione flectuntur ad virtu-
tem sectandam. Non minus igitur necessarium est in Societate humana,
ut Iustæ vindictæ locus sit relictus, quam ut præmiorum virtutis ex-
istent exempla. Utroque sane necessaria sunt, nec parum conferunt
ad conservandas respubl: Cum homines facinoro si & maligni plus
ignominia pœna, quam virtutis laude moveantur; delicta ipsorum,
nisi subsequatur justa vindicta, vix coerceri possent. Pœna unicum
est, quod ipsorum vel violentas manus, vel fraudem, vel scelestæ
consilia excogitari, aut in actum deduci, inhibet: quod meruant,
ne, ubi ipsorum enormia facta innotuerint, justa ab iis exigatur
vindicta (b) quod si homines ab injuria pœna, non natura arcere deberet,
quanam sollicitudo vexaret impios, sublato metu suppliciorum. Idem do-
cet Lactantius de ira Dei. (c) nullum imperium, ac ne vita quidem

(a) Cic. de nat. Deor. (b) Cic. de divin. lib. 1. (c) cap. 17.

sine metu constat. (d) Et cohibentur aliqui à peccando, qui affectum virtutum non habent, per hoc quod ciment amittere aliqua, qua plus amant quam illa qua peccando adipiscuntur, alias timor non compesceret peccatum. Et ideo per subtractionem omnium eorum, qua homo maximè diligit, est vindicta de peccatu summenda.

II. Vindicta quam uam ob immanitatem delictorum præcedentium appareat nimis crudelis, & inter homines res indignissima. Eam tamen licitam esse seq'entia probant argumenta. Et primum quidem ex & quo desumptum. Alium qui lœdi vel quo ad Corpus, vel famam, vel bona quæcunque alia, ipse debito modo est puniendus. Sic & Grot: (e) inter ea vero, qua naturaliter esse, & non iniqua, est & hoc, ut qui male fecit, male ferat. Et idem loco cit. Dubium non est quin pana locus esse possit, qua naturaliter qui peccavit, in eo statu est, ut puniri licet possit. S-n. (f) jus est super omnem injuriam. Grot: iherum (g) ita qui deliquit, sua voluntate se obligasse videtur pana, quia grave crimen non potest non esse punibile, ita ut qui directè voluerit peccare, per consequentiam voluerit & panam mereri. Alterum vero nobis sub ministrat utilitas & publica & privata. Injurias si nullo modo licitum esset vindicare, nihil non homines mali auderent, & sic quia nemo ab ipsorum invasione tutus, quivis vim vi opponere paratus esset: hacque ratione via patefacta cædibus, & tumultibus, cum summa laceratione rerum publ: rumperetur vinculum societatis humanæ. Cic. (h) cum multis improbasset vindictæ & pænaturum omissionem, nemo est in iuit qui non intelligat ruere illam rempubl: hac ubi reniunt, nemo est, qui ullam spem salutis reliquam esse arbitratur. Tertium est officium Magistratus, quod magna sua parte irritum esset, si ex eo iuretestas vindicandi non penderet. Omnes etiam leges divinae & humanæ de vindicando frustra latæ essent, si nulla de ratione ad vindictam progreendi fas esset. Cic. (i) Ex his (de legibus loquitur) enim & dignitatem maxime expetendam videmus, cum verus, Iustus, atq; honestus labor honoribus, præmiis atque splendore decoratur: vita autem hominum, atque fraudes, dannis, ignominis, vinculis, verberibus, exiliis, morte multantur. Præter hæc nos Christiani de vindictæ permissione in S. Scriptura eruditur. Ubi Deus ipse se vindicem & Zelothem appellat: quod si itaque vindicta secundum totum illicita esset. Deus Iustissimus nomen vindicis nunquam assumpsisset.

(d) Tho. 22. quæst. 152. art. 111. (e) de juc. bel. & pac. lib. 2. c. 20. (f) lib. 1. de Clem. cap. 1. (g) lib. 2. c. 20. de jur. b. & p. (h) Orat. x. lib. v. (i) lib. 1. de Orat.

III. Contrarium sentientes nonnulli veteres philosophi vindictam omnem removendam voluerunt. (k) Vendelinus phis. Mor. Ex dissertatione secunda maximi Tyrii hæc adscribit verba. Omorbum continuum, & qui tot tam secula terrarum orbem fatigat magis improbum esse illum, qui illatam injuriam ulciscitur, quam qui infert. Hinc non ideo culpandi sunt, quod faciles essent in noxis & offensis condonandis, id enim nos Christianissimo & humanitati ut maxime congruum defendimus, sed quod vindictæ planè nullum locum reliquerint. (l) Et sic privatos homines stupidos stoicos, i. e. lapides, fungos, stipites efficiunt, ut interfici liberos, domos diripi, ferro & igne omnia vastari videant sine condolentia, sine conatu propulsandi: atque ita tollunt legem naturæ: defende se ipsum. Causa hujus rei est, quod negent affectus debere cadere in bonum & sapientem virum, & sic consequenter vindictam, quia hæc ex ira non numquam oritur. Verum ut ira non exceedens limites rectæ rationis non in malis habenda, cum multiplex ejus usus in multis cernitur, sic & vindicta ex justa ira prolecta, nec legibus æquitatis adversans, non est dammnda.

IV. Ex dictis constat vindictam esse licitam. Hujus descriptio talis esse potest. Vindicta publica est opus, sive propulsans, sive puniens injuriam; Magistratibus mandatum, quod non juxta leges. Cic. lib. 11. de invent: dicit vindictam, per quam vim & contumeliam, & alibi addit, & omne id quod ob uitrum, defendendo, aut ulciscendo propulsamus à nobis, aut a nostris, qui nobis cari esse debent, & per quam pœna punimus. Cum quis deliquerit, non omnibus promiscue vindicandi potestas concepta, sed lege divina & humana ad Magistratum legitime vocatum est restricta. Huic est injunctum ut delinquentibus justas irroget pœnas. Extra revelationem divinam, à natura minus liquidum, cui incubat exactio pœnarum. De hoc Grot: (m) Sed hujus iuri subjectum id est, cui jus debetur, per naturam ipsam determinatum non est. Dicitur enim ratio maleficum posse puniri, non autem quis punire debeat: nisi quod judicat natura convenientissimum esse, ut id fiat ab eo qui superior est. Et multi non abhorrebant ab illa vindicta, quæ exercetur à quovis viro virtute & ingenio eminenti pollente, tandem Plutarchus à natura magistratum designari. Et Cic. Sapientē non esse privatum ajunt. Demo ritus noxiū à quovis puniri posse, assentit. Verum quia hac ratio etiæ non potest justus modus pœnarum observari, quod non semper satis justa diligentia in quantitate delicti in-

(k) lib. 1. c. 28. (l) Auct. Encyclop. lib. xxii. cap. xxx. 111. 19. vi. (m) de jur. b. & p. lib. 2. cap. 20,

renda adhibeat: leges itaque certum aliquem, magistratum scili-
cer, constituerint, qui summa cura & studio circa vindictam iuste
exercendam versari teneretur.

V. Magistratui potestatem vindicandi dum assignamus, non sic
habendum, eum ideo semper iuste illam usurpare. Magistratus du-
plicem sustinet personam, unam privatam, quatenus unum mem-
brum est rei publice: alteram vero publicam, cum quid gerit nomi-
ne sui muneris publici, cuius praetextu siquid vel proprii commodi
ergo, vel in gratiam aliorum, vel privato odio personæ, vel illicita
cupiditate puniendi, iniquam tulerit sententiam, non minorem in-
currit culpam, quam quum privatus quis irruit in vindictam. Te-
nendum ergo discrimen eorum, quæ gerit ex debita ratione sui of-
ficii, & quæ quamcumque ob causam præter partes muneris
committit.

VI. Ab vindicta exulet nimia ira, ut aliis rebus, sic huic inimi-
cissima & pernicioſissima. Ira temperata sicut præstat, ut alacrius pæ-
na sumatur de fonte, sic ubi, non audita recta ratione dominium
obtinuerit, non prius cessat, quam impleverit omnem immodera-
tam cupiditatem vindictæ. Magistratus Ergo tanto magis cavebit fu-
tiosum sequi impetum iræ, quanto instructior est majori potestate id
faciendi, quod libet. Et quod de ira dicitur, idem de cæteris intel-
ligendum vehementioribus affectibus, judicem à justitia abducentib⁹.
Sen. de his sic loquitur, rem consilio & cogitatione videre non finunt: si-
ent amantes deformis judicare non possunt. Et Cic. (n) prohibenda au-
tem maxime ira, qui accedet ad pœnam, mediocritatem illam tenebit, qua
est inter nimium & parum. Ex eodem monendum, ut animadversio &
Castigatio contumelia vacare debeant.

VII. In pœnarum irrogatione non semper summus rigor legis ur-
gendus, sed clementia temperandus. Judicem oportet seria me-
ditatione pensitare, quanta infirmitate miserum genus humanum la-
boret, adeo ut cum nonnulli studeant vitam legibus conformē transi-
gere, non tamen immunes à vitiis inveniuntur. hoc respiciens di-
xit Senec. de Clem. (o) nec est quisquam, cui tam placeat sua innocen-
tia, ut non stare in conspectu clementiam, paratam humanis erroribus, gau-
deat. Et capite Sexto. Quanta solitudo & vastitas futura sit, si nihil
relinquitur nisi quod severus iudex absolverit. Quotus quisque ex quastori-
bus est, qui non ea ipsa lege teneatur, quā queris? Quotus quisque accu-

(n) lib. 1. offic. (o) lib. 2. cap. 1.

ſatir

sator vacat culpa? peccavimus omnes: alii graviora alii leviora, aliis ex
destinato, aliis forte impulsi, aut aliena nequitia ablati. Ideo cause un-
dique querendæ, quæ pœnas imminuere queant, alias homines prius
extirparentur, quam emendantur. Sen. loc. cit. (p) Et panam si in-
tō poterit condonet, si minus temperet, quod non tantum faciendum
in levioribus, sed etiam gravioribus delictis. Idem Sen. parcendum
itaque est etiam civibus improbandis non aliter quam membris lang-
uentibus. Cavendum tamen ne tantum tribuamus clementiæ, ut
nihil relinquatur justitia: media via est incedendum, ne alterna-
tra pars lædatur. Sen: (q) Nec promiscuam habere clementiam ac vul-
garem oportet, nec absensam, nam tam omnibus ignoscere crudelitas est,
quam nulli. Modum tenere debemus. Noxæ sunt quidem condonan-
dæ, quantum ratio æQUITATIS patitur, & eo ipso consulitur saluti
peccantis, ne nimia pœnarum exasperatione redigatur ad summam
miseriæ, nulla restitutionis spe relictæ. Et eo se extendit clementia. Ali-
as exigit Justitia & utilitas publica, ut sceleræ & delicta puniantur, ut
& satis fiat persona læsa, & ne noceant Exempla impunitatis. Cic (r)
Et tamen ita probanda mansuetudo & clementia, ut ad hibetur, reipubl:
caussa, severitas. Ignoscere sine causis est misericordia injusta. Quo
spectat & illud, qui parcit lupis, nocet ovibus, & monet Lips: (s)
Clementiam cum judicio & temperie esse usurpanda, quia absque illo mola-
lities hac & lenitudo sit, Et flagrium, adeo non virtus. Et dicit eam à ju-
stitia secedere, non discedere, diversam potius, quam adversam.

VIII. Ex consideracione injuriæ vel inferendæ vel illatae, nata
est distinctio. Vindicta est vel defensiva vel offensiva. Defensiva est
quæ injuriam imminentem propulsans: hanc licitam esse omnes
confitentur, dicti tante hoc nobis ratione ipsa, ut tueamur nos ad-
versus quamvis vim ingruentem. Hæc privata ad defensionem vita
ex circumscriptis certis limitibus quomodo licita, infra patebit.
Offensiva est vel publica vel privata, hanc illicitam, illam licitam
dici mus. Spectaque ad Magistratum, quæ si contra hostes exerce-
tur, beli nomen habet; si in subditos, pana dicitur. Societas hu-
mana mari comparari solet, huic si mortua corpora injecta fuerint,
quibus cum abhorre videatur, ideo ad sui purgationem, ilia suis
fluctibus ad littora expellit. Ad hujus imitationem tenetur Magi-
stratus è casu suo, quod nocivum est, tollere: Et hunc in finem est
constitutus, ut bona procurando, & mala removendo conservatio-

(p) cap. 20. (q) de Clem, lib. 1, c. 2. (r) Offic, lib. 1. (s) Poli, lib. 2, c. 12. & 13.

ni subditorum inserviat. Mala hæc, pro ut majora vel minorâ fuerint, Magistratus ex sententia legum vel duriores, vel leviores pœnas iis correspondentes constituere debet. De leviōribus nunc non loquor, quæ consistunt vel in aliqua bonorum diminutione, vel parva corporis afflictione &c. De capitali quereri potest, annon similis asperum & inhumanum videatur, hominem peccatorem è medio tollere? ratio vel hæc asserri potest. quia tanta pœna ipsi tempus & occasio vitæ deinceps emendandæ præcludatur. Verum si ad id semper respiciendum, quia tali pœna nullus locus, illis hominibus, qui contemptis castigationibus, necem tantum timent; angeretur audacia & libido peccandi. præterea non minor ratio redi potest hujus pœnae, quam cum, Magistratus pro suorum defensione iulta bella gerit.

I X. Sed extra illas causas, quas Deus morte dignas judicaverat, ut blasphemiam in Deum, homicidium, Sodomiam, Magiam &c. quereri potest, an homo ex lege humana ob aliam gravissimam casam aliquem neci dandum constitundi jus habeat? Resp. 1. Deum cuiusvis populi arbitrio reliquit se tales leges condere quæ æQUITATI & honestati congruerent & his quibus lacra essent maxime conducere possent. Placuit namq; ipsi humanæ committere prudentiæ, quid cuique nationi maximè expediret. Hujus rei evidens extat utilitas. Cum hic populus in hæc, aliis in alia vitia sit pronior, præstat ut pecuniaris lex cuique virtio sit opposita, quam ut eisdem apud omnes obtrineat. Sic prolixè probat Meisn. (t) juxta constitutionem Carolinam furto pœnam capitalem rectè decerni, tametsi lex Dei hoc genus pœnae non constituit. Certa mensura pœnarum Israelitis ex lege forensi præscripta erat. quam observare non tenentur Christiani. Meitn. loco: cit: delictum dicit quidem lege morali prohibitum esse, non tamen pena delicti indicata. Verum illa Iraellico quidem foro præscripta, hoc autem sublatio, data est libertas panam ratione circumstantiarum aggravandi Christ. Besold. (u) ut pramia pro reipubl. incremento agenda; ita pœna, crescentibus delictis sunt exasperanda. Inde furorum panam, delicti crescentis vehementiam, jure capitalem fuisse, plerique dicunt. 2. In corpore humano quem admodum si morbus contagiosus aliquod membris occupaverit, & alius modus medendi vel non datur, vel ignoratur, præstat illud membrum amputare, ne totum inficiatur corpus. Sic Ovid. Metam.

(t) Phil. Sob. part. 1. Sec. 2. c. 1v. Qvg. 3. (u) polit Differ. 2. c. 4.

Cuncta prius tentanda , sed immadicabile vulnus ,

Ense rescindendum est , ne pars sincera trahatur.

In eundem modum quævis persona singularis , se habet ut pars ad totam communitatem . Si ergo fuerit perniciosa , longe contulius est eam removere , ne ceteram multitudinem suis contaminet vitiis , quæ facile in populum irrepere solent . Et hoc iubent leges , ut emendationis non capaces è medio tollantur Thom: (x) sed pena presentis vita sunt magis medicinales , & ideo illis solis peccatis pena mortis infligitur , quæ in gravem aliorum perniciem cedunt .

X. Vindicta exerceri non debet mera libidine ulciscendi quod bestiarum est , quæ post accepta damna impetu irrationali feruntur in solum malum lœdantis . Hoc propositum longe absit ab homine , cuius est moderari suis affectibus , & vindicando unice utilitatem intendere debet pro monitu Senecæ (z) non quasi dulce sit vindicare sed quia uile . Et suadet recta ratio , homine indignum esse in mero damno & dolore alicujus acquiescere . indeque nihil boni sperare . Grot. (a) dictitat autem ratio , homini nibil agendum quo noceatur hominæ alteri : nisi id bonum aliquod habeat propositum . Ex injuriis quia triplex damnum oriri solet ; primū lœdantis ; cū male agendo reddatur deterior : alterū ejus , qui lœditur , cum ipsi aliquid auferatur : tertium . Cum multi malo exemplo incitati , trahantur in imitationem similis facti . Ergo tribus hisce malis vindicta penas opponit , quibus illud malum , quo persona vel lœdens , vel læsa , vel spectans laborat tolli potest . Pena , quâ delinquens afficitur , irrogatur ob spem futuræ emendationis . Qui pravam viam ingressus est , nisi mature ei pronitas peccandi adēpta fuerit , facile inde sibi habitum contraheret . Ne tale quid postea metuendum , quale ante commissum , imposta est pena , ut eius metu tempore sequenti à simili deterreatur Cic . (b) ut & ipsæ ne quid tale post hac committat & ceteri ad injuriam sint tardiores . Sen . (c) nemo prudens punit , quia peccatum est , sed ne peccetur . Hac castigatione uti cuivis est concessum , qui innocentia sua vita , & pondere admonitionum alium reducere potest ad meliorem viam . Sed hæc licentia terminatur verborum increpatione , nec extenditur ad plagarum iuſtificationem . Nonnullis , qui extremè mali sunt ; & quorum emendatio desperata , ultima pena expedit , cum per eam non licet prioribus peccatis plura accumulare . De his Grot: (d) Ita ingenium insanabilibus melius est id est minus est malum , emori quam vivere , quando certum est vivendo peiores evasuros . Et Sen . (e) Quod unum tibi

(x) 32. quest. 193. art. 3. (z) lib. 11. de ira. c. 32. (a) de jure b. & r. lib. 2. c. 20.

(b) lib. 1. offic. (c) lib. 1 de clem. c. 6. (d) de jure b. & p. lib. 2. c. 20. (e) de ira lib. c. 1. 5.

bonum superest , repræsentabimus , mortem . Altera utilitas , quæ ex
pœnis redundat , in eo posita est , quod personæ læsæ id restituitur ,
in quo antea injuriam passa est , & in posterum tutior redditur ab e-
jusdem & aliorum injuriis . Tertia spectat ad omnes in ea societate vi-
ventes , in qua cum mali bonis communiter permixti , & illorum co-
natus plerumque eo tendant , ut bonos lædant , punitionis exemplo ,
quod in alijs statuit , ipsorum malitia reprimitur , & sic sensim ma-
le facere desuescunt . Cic . (f) Neque ejus qui punit aliquem , aut verbis ca-
stigat sed ad reipubl : utilitatem referri . Deut . (g) ut audientes ceteri ti-
morem habeant , & nequaquam talia audeant facere . Quare & apud nos ,
homines facinorosi , qui pœna capitali , vel alia gravi plectendi , in
publicum producuntur , ut punitionis intuitu ceteri melius fibi con-
silant . Has pœnarum utilitates complexus est Sen . (h) in vindicando
injurias lex hac tria sequuta est , que princeps quoque sequi debet , ut aut
quem punit , emendet , aut si pœna ejus ceteros meliores reddat , aut ut sub-
latis (hic addē dū senset Grot . vel repreillis) malis securiores ceteri red-
dantur . Huc quadrigat , quod scribet Cic . (i) definite dubitare , utrum
sit utilius propter multos improbos uni parcere , an unius improbi suppicio
multorum improborum improbitatem coercere . Ob has utilitates , peccata
non temerè impunita relinquenda , ne impunitate alii illecti ex spe
veniae consequendæ non vereantur tale quid perpetrare . Leviora
tamen delicta , præeuntibus certis signis veræ pœnitentiaz , speque
in dubitata vitæ emendandæ ; ubi nec ob culpæ remissionem læsus
deterior evadit , nec præterea timetur , ne tale factum trahatur in e-
xemplum , totaliter remitti possunt . Tenemur enim semper liberare
proximum à malo , quando possumus ; sin minus serio meditandum
illud Ciceronis , (k) Reipubl . salus deerit si improborum . Exempli improbi
judicio & periculo liberabuntur . Extra hunc casum sœpe cogitur Magi-
stratus in nonnullorum peccatis , ob metum majoris mali , convive-
re ; in quos si debito modo animadverteret , eo ipso magis obesset
quam prodesset ; cum in talibus ob vel singulares dotes ingenii , vel
aliud quidpiam peculiare interdum contingat Salutem p̄ blicam esse
repositam : tunc præstat bonum publicum quam horum pœnam spe-
ciare . Sic Cæsar (l) tame si justissimas causas haberet gravissimi sup-
plicii b. perfidiam de Duminorū summendi . cum tamen per id , &
fratris Divitiaci & aliorum multorum , quorum egregia opera Cæ-
sar in præsenti per quam nec flaria erat , animos videret Abaliena .

(f) lib . 1. offi . (g) 19. 20. (h) lib . 1. 1. de Clei . cap . 21. (i) Orat . 8 in yerrem .

(k) Orat . 8. in yerrem . (l) de bel . Gal . lib . 1. c . 19. & 20.

xi. multorum salutem prætulit unius poenæ. Hujusmodi casus re-spiciens Grotius scribit: Sed non ideo sequitur debere eam exigi: quia hoc pender ex connexione finium, ob quos poena instituta est cum ipsa poena. Quare si fines illi per se morali estimatione necessarii non sunt, aut alii si nes poena oppositi alia via oblineri possint; jam apparet nihil esse, quod ad paenam exigendam precise obliget.

X I. Hactenus egimus de vindicta publicæ personæ ordinariè as-signata. Nunc quartus privata (quam moderamen inculpatæ tutelæ appellare solent:) certis circumstantiis est admittenda, videbimus. Ut cæteris animantibus hoc maxime est naturale, ut se adversus omne malum, & violentiam tueri conentur: Sic homini, quanto nobiliorem vitam & corpus habet, tanto defensionis promptior venia videtur danda; & dicimus eam certo casu maxime necessariam. Iniquissimum esset enim, ubi invaderet quidam nos summa vi aggressus esset, non licere tali casu necessitatis, à nobis tantum malum amoliri; & hoc si legibus prohibitum esset, prædones & homines rapaces omnia bona suo proximo eriperent. Itaque ubi auxilium Magistratus implorare non licet, & ne nos præsenti periculo succumbamus, lege divina & humana permisum esse, vim videtur repellere, probant i. Lex naturæ, quæ suadet, ut arceamus à nobis omne nocivum: hinc Cic. (m) principio omni generi animalium à natura tributum est, ut se, vitam corporisque tueri, declinetque ea, quæ nocitura videntur. 2. Leges humanæ, legi naturæ in hoc consentaneæ. Digest. de jure & Jult: hoc jure evenit ut quam quisque ob tutelam sui Corporis vim fecerit, jure ex stimetur secisse. Sic & ad Legem Aquil: vim vi repellere omnes leges, omniaque jura i permitunt. Cajetanus (n) nam de secundario cuius actu, siluet defensione, ne inferantur injuria, constat quod cuiuslibet privata personæ licitus est.

X II. Ostendimus vim vi depellere licere privato, ne tamen abusus circa hanc singularem permissionem contingat, quod sit, cum ad illos fines extenditur, qui hic nullum habent locum: certæ cantele & limitationes ponit solent, quæ hæc verba vim vi repellere licet, ad certos casus restringunt; & valent quidem i. in Magistratus absentia, cuius debita defensione tum proorsus quis est destinatus. 2. cum tanta vis ingruat, ut eam non nisi vi depellendo, evadere nulla ratione possit. 3. cum adeo repentinus sit impetus, ut effugii nullus locus videatur. 4. requiritur ut nostra instrumenta defensoria

(m) offic. lib. 1. c. 4. (n) Thom. 22. q. 108, art. 1.

aliquo modo sint proportionata invasoris : non enim licet contra baculum uti globis bombardarum , vel hujusmodi periculocissimis . *s.*
Cum intenditur sui ipsius defensio , non alterius laesio . Hic notandum cum quis , defendendo seipsum , aliquem occiderit , in illo casu , probè discernenda esse illa , quæ sunt in intentione , ab iis , quæ præter animi propositū tanquam per proconsequens ex necessitate finis sequuntur ; & totam hanc actionem suam speciem habere abeo , quod intenditur , non ab eo , quod per accidens evenit . Justa ergo defensio , quæ in casu necessitatis fit cum alterius cæde approbanda est ob licitam intentionem hujus actus ; non vero homicidiū accusanda , nam ad illum actus effectum producendum defensor non per se , sed per accidēs concurrit . Hisce suffragatur Thom . *(o)* Si vero moderatè violen-
tiam repellit , erit licita defensio . Nam , secundum jura , vim vi repellere licet cum moderatione inculpata tutela . Nec est necessarium ad salutem , ut hunc actum moderata tutela prætermittat ad evitandam Occisionem alterius ; quia plus videatur homo vita sue providere , quam aliena . Præterea & ob hunc casum privato Vindicta ex publica autoritate permittitur . Cum quis ad Tyrannidem viam affectans ne communis hostis & in-
vasor aliorum bona ad se rapit , qui , quia ad vindicem superiorena recurrere non licet , à privato tolli potest , sed hoc cum facit . non ut merè privatus concipiendus , sed ut autoritate publica suffit . Prisci nonnulli philosophi , quibus lux doctrinæ coelestis non afful-
sit , vim vi opponere , semper & omnibus , sic & cuique privato li-
licere voluerunt , unde Cic . non minus juris sentiebat cuique esse mala malis compensare , quam gratiam pro bonis referre . Sed quia promiscua hæc usurpatio vindictæ multarum rixarum , inimicitiarum , imo & rerum ad cædem spectantium materiam præbet ; facile enim fieri potest ut laesus affectuum turbine abreptus , graviorem ab altero poenam exigat , quam ipse passus est injuriam , *(p)* diutius enim irascimur omnes , quam ledimur : ideo ut hæc fax multorum malorum tollatur ; doctrina Evangelica jus vindicandi Magistratus esse voluit , qui non facile occæcatus calligine affectuum , auditis utriusque partis ratio-
nibus , longe aprior est causis decidendis . Tertulianus . *(q)* quem honorem Deo litabimus , si nobis arbitrium defensionis arrogaverimus ? Præterea vindicta est actus justitiae Commutatiæ , cuius objectum sunt Com-
mutationes voluntariae & involuntariae . Voluntariae peragantur sine Magistratus dijudicatione : involuntariae opera Magistratus adæ-

(o) 22. 9. 64. *(p)* Sen ; de ira lib . 3. cap . 27. *(q)* de patientia c . 10.

qualitatem rediguntur. Ad illum namque pertinet in æ qualia in hisce reddere æ qualia. Wendelinus (r) dicit vindicta esse actum iudicij, quem non nisi idoneus iudex exercere potest. Et quid requiratur à persona publica & privata in vindicatione ostendit Cajetanus apud Thom. (s) Quia haec est differentia inter personā publicā & privatam in proposito, quod persona publica debet debito publico vindicare illatas injurias sibi commissas: privata autem persona, qua in iuriam recipit, debet debito morali vindicare suam iuriam. Non enim potest ad hoc cogi, ut vidicet se. Index potest ad vindictam ex ericendam cogi. Cum itaque Magistratus reddit malum pro malo punitive, actus est justitiae commutativæ & sic virtutis: cum vero persona privata id facit, peccat contra præceptum Charitatis, quod iubet. ne malum malo compensetur.

XIII. Quia à præsenti materia alienum non videtur; paucis attingemus hanc quæstionem: an personæ qualitas, quantitatem prænæ à legibus præscriptam variare possit? Hæc quæstio satis difficilis inter eruditos ventilatur, nonnullis negativam, aliis affirmativam pro pugnantibus. Hic prænotandum: non queri an personæ læsæ respectus habendus, id enim maximè affirmandum dicimus; non à equali enim poena, magistratum qui occiderit vel contumelia efficerit, ac privatum; patrem ac servum, plectendus: sed, an ad dignitatem ejus, qui poenas luere debet, sit attendendum? Negamus eam per se consideratam poenas vel mittigare, vel exasperare: Quia 1. Leges absolutæ, & sine respectu ad conditionem personæ paribus delictis pares decernunt poenas, ad cuius & præscriptum poenæ sunt exigendæ, nec in illis dispensare pro arbitrio contra legis intentionem cuiquam sine nomine iustitia est fas: unde contra Welenbecium, qui legem proportione quidem Arithmeticæ de poena constitueret: Magistratum tamen proportione diversa scilicet geometrica posse exequi, Hornejus (t) in responsione his utitur verbis executionem legis nullam esse posse, nisi cum id sit, quod lex juber. Neminem justè puniri nisi qui ita punitur, ut lex præcepit &c. 2. Quia Dignitates & eminentiæ quæ alias in bonis numeris starent pro defensione vitiorum cum ob eas poenæ mitigantur. Unde recte Cic: (u) nolo accusator in judicium presentiam afferat, non vim maiorem aliquam, non autoritatem Excellentem, non nimiam gratiam. Valeant haec omnia ad salutem innocentium, ad opem impotentium, ad exilium calamitosorum: in periculo vero & pernicie ciuium, repudientur. F: Horn, loc. cit. Quid autem dignitas persona ad ipsas circumstantias? & post pauca, non à persona & dignitate, quam gerit, sed

(r) ph. mor. c. 30. q. 6. (s) 22. 108. art. 1. (t) ph. mor. l. 3. c. 13. (u) p. 19 L. Muriana.

delictis appellatur. 3. Quia irrogatio pœnatum institui non potest iuxta proportionem geometricam, & sic nec ad distributivam justitiam pertinere, ob absurdum consequentiam. Nam sic in pœnis æqualibus, illi, qui in majori honore essent, duriores, in minori vero leviores ferrent pœnas, quod injustum. Præterea nec tale quid sunt pœnae, ut distribui possint, quemadmodum præmia & onera communia totius cōmunitatis singulis ejus muneris pro debita proportione distribuantur. Grot: quamquam vero qui puniuntur aptus & dignus esse debet puniri, non eo tamen id spectat, ut ipsi accedat aliquod, quod assignatrix justitia postulat. & paulo post Verum est in pœnis primo & per se exerceri expleticem justitiam.

XIV. Optime autem pœnae infliguntur juxta formam justitiae commutativa, cum ejus muneris sit sua proportione res inæquales ad æqualem reducere. Et pœnae eo fine constituta, ut per eas damnum alterius partis compensetur. Hinc sequitur debere pœnas juxta justitiam Commutativam infligi, Horn. (y) Cuius præceptum proportionis est, tam nobilem, quam quemvis alium, simpliciter tantum plenaria esse, quantum alteri nocuit, aut injuria fecit, sive, æquale esse simpliciter debere delictum cujusque & pœnam. Sic velle Aristotelem patet, (z) Cum respectu personarum in pœnis habendū negamus, hoc intendimus ob solam dignitatem personæ quantitatem pœnarum diminui non oportere. Alias in genere pœnarum omnino est respicienda, nec tamen peccatur contra Arithmeticam proportionem, quæ hoc postulat ut pœna delicto corresponeat. Sic ubi paria sunt delicta hominis nobilis & ignobilis, non eodem semper genere pœnae sunt punienda, cum ex eo hic non æquæ detrahatur V. G. qui in alto fastigio honoris sunt, longe gravior ipsis est pœna ignominia, quam famosis. Deinde illa delicta nobilis & semper viruti deditissimi, quæ ex imbecillitate humana committuntur, leviora censeri debent quam ejus, qui tantam diligentiam in vita cum laude de genda nunquam adhibuit. E contra si constat aliquem in magna dignitate constitutum ex proæredi peccasse, tanto gravius plectendus, quanto instructior erat ad nocendum factio & exemplo. Fit itaq; per accidens ob certas circumstantias, quod in pœnis respectu habeatur personarū. (a) In distributiva justitia attenditur conditio persona secundam quod n hoc diversificatur Hor. (b) persona dignitas itaq; non attenditur hic propter se, ut in distributiva justitia, sed tantum ad delicti & pœnae magnitudinem rectius intelligendam, exequatio autem delicti & pœna per se speatur.

(x) de jur. b. & p. lib. 2. cap. 20. (y) Eth. lib. 3. cap. 13. (z) Eth. 5. cap. 4.

(a) Th. 22. q. 61. art. 2: [b] Eth. lib. 3. cap. 13.

Præstantissimo Dn. RESPONDENTI
Fautori meo & amico Dilectissimo, hoc
Syllogismo gratulari volui.

Major { Athletas veteres veteres meminere poeta,
Hostibus evictis in campo & acinace parta
Pace præoptata, proprios redisse per agros,
Cordato applausu populo resonante Triumphum.

Minor { Athletas inter CELENI Fortior illo
Eſe potest quisquam, quero qui se bene vincit?
Iam tu te vincis quoniam tua Themata Docta
VINDICTÆ scribunt leges & finibus ardant.

Conclus: Ergo sis fortis votoque vocabere justo.

Medius term, { Namque opus & labor est compescere pectoris æstus.
Corrigis hos, ergo fortem te prædicet orbis.

JOH. ACHRELIUS
Phil: Adjunctus.

Ad Eximum Dominum
PETRUM CELENIUM,
confangvineum honorate dilectum.

Si Verum est, quod nemo dubitat, sermonem
sive ore prolatum, sive calamo expressum ani-
mi cujusque esse indicem: gratulari profecto Ti-
bi bonæ mentis, inter tot irritamenta malorum,
constantiam, Consangvinee dilecte, hic conve-
nit,

nit, qui publico hoc scripto cunctis notum facis,
quibus in rebus meditationes Tuas quotidie de-
fixas habeas. Scilicet intimos cordis sensus, asse-
rente ipsa Veritate, recludit lingua, quantoque
res aliqua nobis magis est cordi: tanto crebrio-
res de ea instituere amamus sermones: Sic de ve-
nere sua quidlibet apud quosvis effutit libidini de-
ditus; de rebus sacris frequenter loquitur, cui
Deum sibi propitium reddere est propositum; de
aliis alii, prout cuique in hanc vel illam inclina-
tio. Tu, Consanguinee dilecte, cum de VINDI-
CTA multa egregie disseris, quin vitam ita
instituere studeas Tuam, ne quemquam lèdendo,
ad iram vindictamque provokes supremum illum
judicem, factorum omniū arbitriū omnibus contra
placidum Te præbendo, eum tibi habeas
propitium, neminem, ut dixi, ambigere finis.
Quod non sub schemate aliquo a Te fieri omnes
scimus, qui Te pietatemq; Tuam proprius novimus.
nunc, cum plura non liceat, id Te hortor, viven-
di rationem haec tenus Tibi familiarem, mundi
illecebris hominumque fraudibus tentatus, desere-
re ne velis, sed præmia & factorum & eruditio-
nis Tux a Compensatore benignissimo suo tem-
pore expectes, ipsi charus, hominibusque ac-
ceptus, vale.

JONAS L. ANNEI.